

Duurzame stieren on dergewaardeerd

Grote verschillen in aanhoudingspercentages op zevenjarige leeftijd

Benadrukt de fokwaarde duurzaamheid (DU) wel voldoende de verschillen in levensduur? Kees van Velzen vindt van niet. De voormalig exportdirecteur HG pleit op lezingen in het land voor meer waardering voor (productie)stieren waarvan de dochters daadwerkelijk overlevingsdrang tonen.

Volkomen terecht heeft het begrip duurzaamheid de laatste jaren grote aandacht gekregen. Nationaal, maar zeker ook internationaal wordt het belang van lang bruikbare koeien onderschreven. Verlenging van de bruikbaarheid, ofwel de levensduur, verlaagt de vervangingspercentages die met 30 tot 40 procent jaarlijks door veel betrokkenen als te hoog worden ingeschat.

De simpele regel kan, bij gelijkblijvende aantallen koeien binnen een bedrijf, zo worden toegepast dat drie jaar bruikbaarheid of aanhouding na afkalven een jaarlijkse vervanging van 33 procent vergt, vier jaar bruikbaarheid betekent 25 procent vervanging en bij een gemiddelde van vijf jaar bruikbaarheid volstaat een jaarlijkse vervanging van 20 procent. Dat laatste zou het streven moeten zijn. Een vervanging van 20 procent is geen onhaalbare kaart. Er zijn ook nu in ons land verscheidene bedrijven met een productie van 10.000 kg per koe die volstaan met één vijfde vervanging per jaar.

Anderhalf jaar

De index voor duurzaamheid, zoals vermeld in de fokwaarden van stieren, varieert globaal van 90 tot 110, waarbij wordt gesteld dat elk punt hoger zo'n tien dagen bruik-

baarheidsverlenging betekent. Bij deze twee extremen van 90 en 110 DU zou dat dus 200 dagen zijn, ofwel zo'n zes maanden.

In eerder genoemde cijfers van vervanging en bruikbaarheidsduur is het verschil tussen 25 procent en 33 procent vervanging echter al één jaar. Betekent dit nu dat het verschil in vervangingspercentages tussen onze beste en slechtste duurzaamheidsstieren hooguit 5 procent per jaar is? Is dat wel zo? Waarschijnlijk is dat deze verschillen veel groter zijn en dat ze variëren van 22 tot 38 procent, wat resulteert in een verschil in bruikbaarheid van zeker anderhalf jaar.

Laten we van een aantal veel benutte stieren de aanhoudingspercentages eens nader bekijken (tabel 1). We kiezen hier voor stieren met grote aantallen dochters. De stieren zijn gerangschikt naar percentage nog aanwezige dochters op vijf jaar na afkalven.

Opvallend zijn de zeer teleurstellende posities van de twee zeer invloedrijke stiervaders Mascot en Bellwood. Zij hebben wat duurzaamheid betreft de wereldwijde Holsteinfokkerij een slechte dienst bewezen. Veel Nederlandse bedrijven hebben het onvermogen van Tornado op het gebied van duurzaamheid ondervonden.

DU en overleven

Het verband tussen DU en aanhoudingspercentage op vijf jaar na afkalven is zoals te verwachten groot. Maar in enkele gevallen (zie Tops ten opzichte van Novalis en Cash ten opzichte van Lord Lily) spoort de index voor DU niet geheel met de aanhoudingspercentages.

Wanneer we dit verband nader bekijken blijken er enkele nog veel grotere afwijkingen tussen DU en aanhoudingspercentages te bestaan.

Het valt moeilijk te begrijpen dat Raider (DU 106) een afgetekende hogere fokwaarde voor DU heeft dan Laurenzo (DU 102), terwijl jaar na jaar de aanhoudingspercentages van Laurenzodochters veel beter zijn, resulterend in bijna een tweemaal zo hoog aantal

als Raider, namelijk 34 ten opzichte van 18, vijf jaar na afkalven.

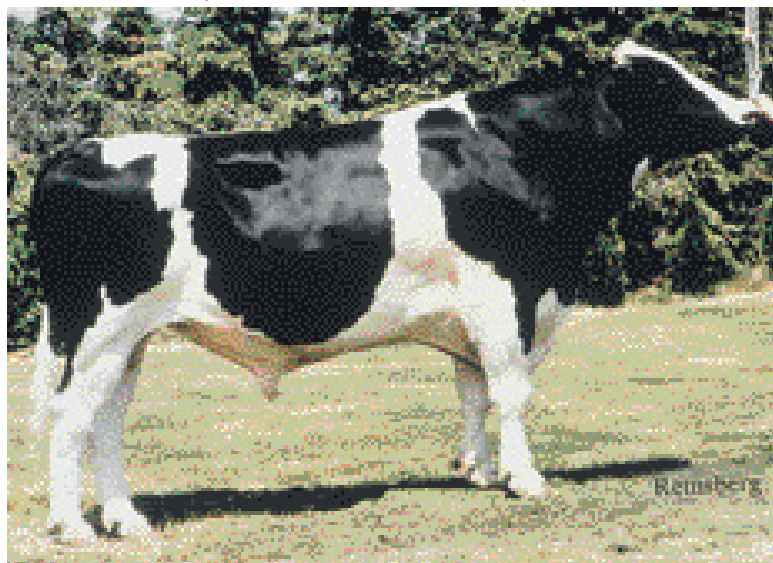
Raider scoort met slechts 18 zelfs onder het Nederlands gemiddelde van 21.

Laurenzo is een verhaal apart. Immers met zijn grote proefperiodegroep (161 dochters) scoorde hij een prima 108 voor DU, om in zijn fokperiode onverklaarbaar terug te vallen op 100. Hij is inmiddels weer gestegen tot 102. Er valt iets voor te zeggen om DU alleen op de proefstierdochters (minimaal 100) te berekenen. Immers, een fokstier wordt gericht ingezet, een sterke benenververver krijgt veel koeien met benedengemiddelde benen, wat zijn DU kan beïnvloeden.

Tien dagen is te weinig

In tabel 2 valt de bijzondere prestatie van Sneeky op. Met zijn aanhoudingspercentages laat hij zelfs erkende DU-kanonnen als Stadel, Novalis en Startmore Rudolph achter zich. Met zijn DU van 108 zouden de Sneekydochters

Mascot: maar één op de tien dochters wordt zeven jaar

Sneeky: vijf jaar na afkalven is bijna veertig procent van zijn dochters nog aanwezig

18 x 10 = 180 dagen langere bruikbaarheidsduur hebben dan de Tornado dochters (DU 90). Echter, een nadere analyse van de aanhoudingspercentages van de Sneekydochters

Tabel 1 – Percentage dochters dat van een stier (met een groot aantal dochters) nog aanwezig is op 1, 2, 3, 4 of 5 jaar na afkalven

	DU	1	2	3	4	5
Tops	107	88	75	62	48	35
Stadel	113	88	74	61	48	35
Novalis	110	88	74	59	43	32
Ronald	104	86	72	56	43	31
Cash	104	88	71	54	39	26
Lord Lily	106	87	71	54	39	26
Sunny Boy	103	86	69	53	38	25
Celsius	105	86	68	52	37	24
Jabot	104	85	67	50	35	23
Marker	97	83	63	43	27	17
Bellwood	100	81	64	44	29	17
Mascot	96	81	57	36	20	11
Tornado	90	79	55	35	19	10

Tabel 2 – Percentage dochters dat van een stier nog aanwezig is op 1, 2, 3, 4 of 5 jaar na afkalven

	DU	1	2	3	4	5
Newhouse Sneeky	108	90	78	63	51	39
Laurenzo	102	89	73	57	44	34
Batenburg Ginstra Aldo	104	83	67	52	39	28
Looking Major	108	89	75	53	33	24
Hanover-Hill Raider	106	81	61	46	30	18

geeft gedurende vijf jaar een vervanging aan van rond de 21 tot 22 procent, terwijl zo berekend Tornado dochters 38 tot 39 procent vervanging behoeven. De uitkomst van deze berekening duidt op ongeveer een anderhalf jaar langere bruikbaarheidsduur van de Sneeky's ten opzichte van de Tornado's. Dat is niet zo wonderlijk wanneer we zien dat na vijf jaar per honderd dochters er nog 39 Sneeky's zijn ten opzichte van slechts tien Tornado's. Dit betekent dat de tien dagen per punt DU veel te laag is ingeschat en meer waarschijnlijk ongeveer een maand per punt DU (drie keer zo lang!) zou moeten zijn.

In het geval van Tops en Raider is een uitleg nog moeilijker. Immers, er is nauwelijks verschil in DU met 107 en 106, maar vijf jaar na afkalven zijn er nog 35 Topsdochters tegenover slechts 18 van Raider op elke 100 afgekalvde dochters. Het moge duidelijk zijn dat het bruikbaarheidsverschil tussen deze twee stieren veel meer dan tien dagen is (één punt DU). Dichter bij de waarheid is waarschijnlijk een verschil van minimaal één jaar.

Wellicht kunnen de onderzoekers nog eens uit de doeken doen waarop de tien dagen per DU-punt zijn gebaseerd en hoe in deze voorbeelden de verschillen zo groot kunnen zijn. Zeldzaam zijn bovenstaande voorbeelden nu ook weer niet. Wat te denken van Looking Major (DU 108) en Delta Chrissy (DU 98) van wie de percentages aanwezige dochters vier jaar na afkalven een omgekeerde verhouding geven, namelijk

Kees van Velzen

33 procent voor Major tegenover 41 procent voor Chrissy. Ook bij twee jongeren stieren als K.H. Winston en Win 395 lijken de aanhoudingspercentages twee jaar na afkalven (Winston 77 en Win 395 79 procent) niet te stroken met hun officiële index voor DU, namelijk Winston 110 en Win 395 102.

Aldo versus Mascot

Een aardige vergelijking tot besluit. De veel verguisde Batenburg Ginstra Aldo met zeer matige exterieurcijfers, waaronder 85 voor frame, scoort een DU 104 waarmee hij de wereldberoemde stiervader Mascot met DU 96 duidelijk de baas is. Dat zou volgens officiële voorlichting een verschil van slechts 80 dagen zijn in bruikbaarheidsduur. De aanhoudingspercentages laten echter zien dat er van Aldo nog 28 dochters (per 100) aanwezig zijn vijf jaar na afkalven en van Mascot slecht 11. Ook in dit geval benadert een jaar verschil in bruikbaarheidsduur beter de werkelijkheid. Een bredere discussie naar aanleiding van DU, aanhoudingspercentages, bruikbaarheidsduur en jaarlijkse vervanging is daarom gewenst. Deze discussie zou tevens het aspect laatrijphed moeten meenemen. Immers, de presentatie in de derde lactatie is de beste voorspeller voor de lactaties op oudere leeftijd. En oudere, goed producerende, probleemloze koeien, dat is wat we allemaal willen.

Ir. C. J. van Velzen

